

**Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου
Διοικήσεως για το θέμα που τιτλοφορείται «Οι πληροφορίες που εμπλέκουν την
Κύπρο σε διεθνές λαθρεμπόριο τσιγάρων και οι ενέργειες της κυβέρνησης προς
διαλεύκανση των καταγγελιών και αποκατάσταση του καλού ονόματος της
Κυπριακής Δημοκρατίας»**

Παρόντες:

Ρίκκος Ερωτοκρίτου, πρόεδρος	Ανδρέας Θεμιστοκλέους
Γιώργος Περδίκη	Νίκος Κλεάνθους
Γιαννάκης Θωμά	Μαρίνος Σιζόπουλος
Χρήστος Πουργουρίδης	

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η ολομέλεια της Βουλής των Αντιπροσώπων της προηγούμενης βουλευτικής περιόδου αποφάσισε την εγγραφή του πιο πάνω θέματος στις 12 Ιουλίου 2001, ύστερα από εισήγηση του βουλευτή κ. Γιώργου Περδίκη, και στη συνέχεια την παραπομπή του προς εξέταση από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως και τη σύνταξη σχετικής έκθεσης.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως εξέτασε το πιο πάνω θέμα σε τέσσερις συνεδρίες της, που πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα από τον Απρίλιο μέχρι τον Οκτώβριο του 2002. Στα πλαίσια των συνεδριάσεων αυτών κλήθηκαν και παρευρέθηκαν στην επιτροπή εκπρόσωποι του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Οικονομικών (Τμήμα Τελωνείων) του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως (αστυνομία), του Γραφείου του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, της Μονάδας Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟΚΑΣ) και της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

Θέτοντας τα πλαίσια μελέτης του όλου θέματος, η επιτροπή έλαβε ιδιαίτερα υπόψη αφενός το γεγονός ότι η εντολή για την εξέτασή του λήφθηκε από την

ολομέλεια του σώματος και αφετέρου το γεγονός ότι η ολομέλεια του σώματος επέλεξε για την εξέτασή του την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως, την επιτροπή που κατεξοχήν ασχολείται με τους θεσμούς και τις αξίες.

Συνεπακόλουθα, η επιτροπή ερμηνεύοντας την εντολή αυτή του σώματος και συναισθανόμενη το βάρος της ευθύνης που πάγια προκαλεί κάθε ζήτημα που άπτεται θεσμών και αξιών -ανεξάρτητα από πρόσωπα, γεγονότα, τόπο, χρόνο, αιτία και αποτέλεσμα- έκρινε ότι η όλη εξέταση του υπό αναφορά θέματος πρέπει να περιστραφεί πρωτίστως γύρω από τη θεσμική και γενική οικονομικοπολιτική πτυχή του, χωρίς βέβαια να την αφήνει αδιάφορη και το θλιβερό φαινόμενο του διεθνούς λαθρεμπορίου τσιγάρων. Ταυτόχρονα, η επιτροπή θεώρησε αναγκαία καταρχάς την ενημέρωσή της στις τρεις βασικές πτυχές/άξονες του θέματος, δηλαδή την ύπαρξη πληροφοριών που εμπλέκουν την Κύπρο σε διεθνές λαθρεμπόριο τσιγάρων, τις ενέργειες της κυβέρνησης προς διαλεύκανση τέτοιων καταγγελιών και τις ενέργειες της κυβέρνησης προς αποκατάσταση του καλού ονόματος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η κατ' ουσίαν ενημέρωση της επιτροπής για οποιοδήποτε επιμέρους θέμα αφέθηκε να αποφασιστεί κατά την πορεία της μελέτης, λαμβάνοντας υπόψη για κάθε περίπτωση τη σημασία και την υφή του κάθε ζητήματος.

Τον Ιούνιο του 2002 η τότε Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως ετοίμασε προσχέδιο έκθεσης για το όλο θέμα και γι' αυτό σε συνεδρία της, που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβρη του 2002, αποφάσισε τα ακόλουθα:

- α. Να αποστείλει σχετική επιστολή στο Υπουργείο Εξωτερικών, ώστε να τύχει καλύτερης ενημέρωσης για τα μέτρα που προτίθενται να λάβουν οι εξωτερικές υπηρεσίες του υπουργείου αυτού, για να διαφυλαχθεί το καλό

όνομα της Κύπρου στο εξωτερικό σε σχέση και με τη διασύνδεσή της με το διεθνές ζήτημα του λαθρεμπορίου τσιγάρων, αλλά και για τη συμβολή της Κύπρου στη διεθνή εκστρατεία εναντίον του λαθρεμπορίου αυτού.

- β. Να αποστείλει σχετική επιστολή στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας με την οποία να ζητείται ενημέρωση για το γενικότερο θέμα και για τη διερεύνηση από τη ΜΟΚΑΣ των εκκρεμουσών υποθέσεων.

Στη συνέχεια η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως της παρούσας βουλευτικής περιόδου αποφάσισε την επανεγγραφή του θέματος για σκοπούς επανεξέτασής του, στις 14 Σεπτεμβρίου 2006, ύστερα από εισήγηση του μέλους της κ. Γιώργου Περδίκη. Η νέα κοινοβουλευτική επιτροπή εξέτασε το θέμα σε αριθμό συνεδριάσεων της, που πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα από το Σεπτέμβριο του 2006 μέχρι τον Οκτώβριο του 2007. Στα πλαίσια των πιο πάνω συνεδριάσεων κλήθηκαν και παρέστησαν στην επιτροπή εκπρόσωποι του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως (αστυνομία), του Υπουργείου Οικονομικών (Τμήμα Τελωνείων) και του Γραφείου του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με τον εισηγητή του θέματος κ. Γιώργο Περδίκη, αφορμή για την εγγραφή του θέματος για πρώτη φορά υπήρξε αριθμός δημοσιευμάτων στο διεθνή και εγχώριο τύπο την εποχή εκείνη, δηλαδή το 2001. Τα δημοσιεύματα αυτά αναφέρονταν στο διεθνές λαθρεμπόριο τσιγάρων και παρουσίαζαν την Κύπρο ως άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενη στο παράνομο αυτό εμπόριο είτε μέσω των λιμανιών της είτε μέσω δραστηριοτήτων Κυπρίων στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Παρόμοιες υποψίες ή και καταγγελίες ενέχουν και διάφορες άλλες προφορικές δηλώσεις ή συστάσεις, καθώς και γραπτές εκθέσεις ξένων πολιτικών παραγόντων. Ως ενδεικτικά παραδείγματα για την κατάσταση που περιέγραψε πιο πάνω ο

εισηγητής ανέφερε ορισμένα γεγονότα, τα κυριότερα από τα οποία παρατίθενται συνοπτικά πιο κάτω:

- α. Ο τότε Ιταλός Υφυπουργός Εξωτερικών κ. Αλφρέντο Μαντοβάνο παρουσιάζοντας το βιβλίο “Miliardi in fumo”, το οποίο συνέγραψε ο ίδιος, ανάμεσα σε άλλα, τόνισε πως είναι αδιανόητο η Ευρωπαϊκή Ένωση να εγκρίνει την ένταξη μιας χώρας όπως είναι η Κύπρος που αποτελεί κόμβο λαθρεμπορίου τσιγάρων προς τις ευρωπαϊκές χώρες. Η προειδοποίηση αυτή του κ. Μαντοβάνο διαβιβάστηκε και επίσημα στην κυπριακή κυβέρνηση το Δεκέμβριο του 2001 μέσω της κυπριακής πρεσβείας στη Ρώμη. Σημειώνεται ότι ο κ. Μαντοβάνο, πρώην δικαστικός, υπήρξε πρόεδρος της ad hoc επιτροπής του ιταλικού κοινοβουλίου η οποία σε έκθεσή της, ημερομηνίας 5 Μαΐου 2001, κατονόμασε την Κύπρο ως “κέντρο λαθρεμπορίου τσιγάρων”.
- β. Σε έκθεση της επιτροπής Οικονομικών του βρετανικού κοινοβουλίου αναφερόταν ότι δύο βρετανικές εταιρείες πώλησαν στην Κύπρο εννέα δισεκατομμύρια πακέτα τσιγάρα, ο τύπος των οποίων δεν είναι δημοφιλής στους Κυπρίους καπνιστές. Σύμφωνα με τους Βρετανούς, τα τσιγάρα αυτά επανεισήχθησαν λαθραία στην Ευρωπαϊκή Ένωση από κυπριακές εταιρείες μέσω Κύπρου.
- γ. Ο Ολλανδός τότε ευρωβουλευτής και μέλος της Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Κύπρου-Ευρωπαϊκής Ένωσης κ. Μπράτχο Προνκ, εκφράζοντας τη δυσαρέσκειά του για το ρόλο της Κύπρου στο διεθνές λαθρεμπόριο, ψήφισε εναντίον της έγκρισης της έκθεσης του Ζακ Πόος για την Κύπρο. Ο κ. Προνκ διατύπωσε τις καταγγελίες του και στον πρέσβη της Κύπρου στη Χάγη.
- δ. Σε αγωγή που άσκησαν δέκα χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εναντίον δύο

καπνοβιομηχανιών στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής για λαθρεμπόριο τσιγάρων στο Ιράκ αναφέρεται ότι τα τσιγάρα διαμετακομίστηκαν στο Ιράκ μέσω Κύπρου.

Στη συνέχεια ο εισηγητής του θέματος, σχολιάζοντας τη στάση της τότε κυπριακής κυβέρνησης απέναντι σ' όλα αυτά τα στοιχεία και τις κατηγορίες που, κατά την άποψή του, οδηγούν σε διεθνή διασυρμό της Κύπρου, τόνισε ότι μέχρι σήμερα η κυβέρνηση δεν επέδειξε την αναγκαία εγρήγορση προς την κατεύθυνση της διαλεύκανσης αυτών των κατηγοριών και πάταξης της παρανομίας, στην περίπτωση βέβαια που αυτές οι κατηγορίες ευσταθούν. Στην αντίθετη περίπτωση που αυτές οι καταγγελίες δεν ευσταθούν, η κυβέρνηση θα έπρεπε να ενεργήσει τα δέοντα προς απάντηση στα ξένα δημοσιεύματα και προς αποκατάσταση του καλού ονόματος της Κύπρου.

Καταλήγοντας, ο εισηγητής διευκρίνισε τότε ότι, παρ' όλων ό,τι δε θεωρούσε την υπόθεση του διεθνούς λαθρεμπορίου τσιγάρων ως κυπριακή υπόθεση, θεωρούσε ανεξήγητη την έλλειψη "σοβαρής" πολιτικής βούλησης από την κυβέρνηση για μεγαλύτερη συμβολή στην πάταξη του φαινομένου του λαθρεμπορίου τσιγάρων και για διερεύνηση των σχετικών με αυτό καταγγελιών και δημοσιευμάτων που εμπλέκουν την Κύπρο. Τέλος, εξέφρασε την εκτίμηση ότι η εξέταση του θέματος στην πρώτη φάση, στα πλαίσια που προδιαγράφηκαν πιο πάνω από την επιτροπή, θα έχει ως αποτέλεσμα να καταδειχθεί τόσο η πραγματική διάσταση της κατάστασης όσο και τα αναγκαία μέτρα ή ενέργειες προς αντιμετώπισή της.

Επανεισάγοντας το υπό αναφορά θέμα στη νέα Βουλή, ο εισηγητής του και αναπληρωτής πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως κ. Γιώργος Περδίκης ζήτησε την επανεξέτασή του από την επιτροπή για τους πιο κάτω λόγους:

α. Σύμφωνα με νεότερες πληροφορίες του ιδίου, κυπριακές εταιρείες έχουν ήδη

καταγγελεθεί στο εξωτερικό για εμπλοκή σε υποθέσεις λαθρεμπορίου τσιγάρων μέσω Κύπρου. Σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες, υπήρξε τουλάχιστο μία καταδικαστική απόφαση που αφορά κυπριακές επιχειρήσεις. Το Τμήμα Τελωνείων προέβη σε αριθμό κατασχέσεων φορτίων τσιγάρων στο λιμάνι Λεμεσού που είχαν δηλωθεί ως ελληνικό προϊόν. Οι υποθέσεις αυτές απασχόλησαν την κοινή γνώμη και αποτελούν ενδείξεις ότι το λαθρεμπόριο συνεχίζεται και αφορά και την Κύπρο.

- β. Μια νέα μορφή λαθρεμπορίου τσιγάρων εμφανίστηκε στον ενδιάμεσο χρόνο που μεσολάβησε από την εγγραφή και τη συζήτηση του θέματος το 2001-2002 και αφορά το λαθρεμπόριο τσιγάρων από τα κατεχόμενα. Η εμπλοκή αλλοδαπών και μάλιστα επισκεπτών στην Κύπρο αποτελεί ένδειξη ότι η Κύπρος έχει αποκτήσει σε ορισμένους κύκλους του εξωτερικού τη φήμη χώρας όπου, λόγω της έκρυθμης κατάστασης και της ύπαρξης κατεχόμενων εδαφών, υπάρχει περιθώριο για λαθρεμπόριο τσιγάρων. Σημειώνεται ότι οι ποσότητες σε αυτή την περίπτωση είναι συνήθως μικρές.

Περαιτέρω, ο εισηγητής του θέματος αναφέρθηκε στην ανάγκη επέκτασης και ενίσχυσης των υπηρεσιών ελέγχου που διενεργείται σχετικά με την πάταξη του φαινομένου, προσθέτοντας ότι η αντιμετώπιση της παράνομης αυτής δραστηριότητας πρέπει να είναι το μόνιμο μέλημα των αρχών.

Επίσης, ο πρόεδρος της επιτροπής τόνισε επιπρόσθετα ότι για ακόμη μία φορά ολόκληρη η Κυπριακή Δημοκρατία βρίσκεται εκτεθειμένη με δημόσια συζήτηση, η οποία είδε το φως της δημοσιότητας στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και των μέσων μαζικής ενημέρωσης, σύμφωνα με την οποία διερευνάται από τις υπηρεσίες του οικονομικού εγκλήματος της αστυνομίας και του Υπουργείου Οικονομικών υπόθεση εμπλοκής επιχειρηματιών και γενικά εμπλοκής της Κύπρου στο λαθρεμπόριο τσιγάρων. Σύμφωνα με τον ίδιο, οφείλει η επιτροπή να

εισαγάγει ξανά το κεφάλαιο αυτό, για να πληροφορηθεί από τους αρμόδιους φορείς της πολιτείας και να ακούσει ξανά τις εισηγήσεις τους, αλλά και να ενημερωθεί περαιτέρω για το ποια δραστικά μέτρα έχουν ληφθεί από το 2002 μέχρι το 2006, διότι ο πολίτης έχει την άποψη ότι τίποτε σημαντικό ή σχεδόν τίποτε σημαντικό δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα.

3. ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ/ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΑΝ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Στη βάση του πλαισίου μελέτης που τέθηκε και υπό το φως αφενός των στοιχείων/γεγονότων που ανέφερε ο εισηγητής του θέματος και αφετέρου των γεγονότων ή ζητημάτων που ανεφύησαν στην πορεία της ενημέρωσης που αρμοδίως είχε, η επιτροπή κάλεσε τους κυβερνητικούς αρμοδίους να απαντήσουν κυρίως στα αρχικά ή ενδιάμεσα ερωτήματα:

- α. κατά πόσο γνώριζαν την ύπαρξη δημοσιευμάτων στον εγχώριο ή ξένο τύπο ή την ύπαρξη δηλώσεων ή εκθέσεων ξένων πολιτικών παραγόντων που εμπλέκουν την Κύπρο σε λαθρεμπόριο τσιγάρων,
- β. ποιες υπήρξαν οι ενέργειες της κυβέρνησης προς διαλεύκανση τέτοιων καταγγελιών, αν αυτές πράγματι υπήρξαν και αν ήταν σε γνώση της,
- γ. ποια η στάση της κυβέρνησης, στην περίπτωση που τέτοιες καταγγελίες εκ πρώτης όψεως κρίνονταν βάσιμες ή στην περίπτωση που τυχόν διερεύνησή τους κατέληγε στο συμπέρασμα ότι είναι βάσιμες,
- δ. ποιες οι ενέργειες της κυβέρνησης προς αποκατάσταση του καλού ονόματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, στην περίπτωση που η τυχόν διερεύνηση καταδείκνυε ότι οι καταγγελίες ήταν ανυπόστατες,
- ε. ποια μέτρα διοικητικά, νομικά ή άλλα λαμβάνονται ή είναι ανάγκη να ληφθούν για σκοπούς πρόληψης ή καταστολής του λαθρεμπορίου τσιγάρων ή διαμετακόμισης φορτίων τσιγάρων με πρόθεση να τύχουν λαθρεμπορίας,
- στ. ποιο το οικονομικό όφελος από τη διεξαγωγή διαμετακομιστικού εμπορίου

τσιγάρων και το αντίστοιχο κόστος από την τυχόν απαγόρευσή του,

- ζ. πώς αντιμετωπίζουν άλλες χώρες το διαμετακομιστικό εμπόριο τσιγάρων και
- η. ποια η συμβολή της Κύπρου στην προσπάθεια πάταξης του φαινομένου του διεθνούς λαθρεμπορίου τσιγάρων.

4. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ/ΘΕΣΕΙΣ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

α. Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ)

Γενικά

- i. Στο πλαίσιο της προσπάθειας των κρατικών αρχών για διαφύλαξη του καλού ονόματος της Κύπρου στο εξωτερικό σε σχέση με τη δημοσιοποίηση δυσφημιστικών για την Κύπρο άρθρων στα ξένα μέσα μαζικής ενημέρωσης, καθώς και ως μέτρο ενίσχυσης της συμβολής της Κύπρου στη διεθνή εκστρατεία κατά του λαθρεμπορίου τσιγάρων, το Υπουργείο Εξωτερικών είχε υιοθετήσει ορισμένα μέτρα στη βάση συγκεκριμένου σκοπού.

Ειδικότερα, με τα μέτρα αυτά σκοπείται η αντίκρουση καταγγελιών που έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη δημόσια διεθνή εικόνα της Κύπρου και η μεταφορά προς τις εσωτερικές αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας των μηνυμάτων τα οποία δημοσιοποιούνται στο εξωτερικό, τόσο από ξένα μέσα μαζικής ενημέρωσης όσο και από αρμόδιες αρχές του εξωτερικού, ώστε τα μηνύματα αυτά να αξιολογούνται και να λαμβάνονται υπόψη στη συνεχή προσπάθεια για βελτίωση των υφιστάμενων συστημάτων και πρακτικών.

Πέρα από τον πιο πάνω σκοπό, επιδιώκεται επίσης η διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ αρμόδιων αρχών του εξωτερικού και του εσωτερικού και η συνδρομή στην πληρέστερη πληροφόρηση του κοινού στο εξωτερικό, πάντα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του ΥΠΕΞ.

- ii. Συγκεκριμένα, για την επίτευξη των πιο πάνω σκοπών το ΥΠΕΞ, σε στενή συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας:
- Εντοπίζει, σε συνεργασία με τα κατά τόπους γραφεία τύπου, άρθρα ή άλλες δημοσιογραφικές πληροφορίες που αναφέρονται στην Κύπρο.
 - Συλλέγει και κοινοποιεί τα στοιχεία αυτά στις αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας και ιδίως στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, στο Τμήμα Τελωνείων και σε οποιαδήποτε άλλη αρμόδια κρατική υπηρεσία κρίνεται τούτο αναγκαίο, για σκοπούς ενημέρωσης και αξιοποίησης των πληροφοριών, αλλά και για τις δέουσες ενέργειες.
 - Μελετά και επιδιώκει τη διασταύρωση των πληροφοριών που συλλέγονται, ώστε τόσο να διαφανούν οι λεπτομέρειες των υποθέσεων όσο και να καταδειχθούν τα τυχόν κίνητρα των ΜΜΕ. Οι διπλωματικές αποστολές της Δημοκρατίας επιδίωκαν τη συνεργασία και την επικοινωνία με τους εκπροσώπους των τοπικών ΜΜΕ και προσπαθούσαν να τους παράσχουν κάθε δυνατή διευκόλυνση, με σκοπό την αρτιότερη ενημέρωσή τους, ώστε να αποφεύγεται η δυσμενής αντιμετώπιση της Κύπρου.
- Διευκρινίζεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι πληροφορίες στα ξένα ΜΜΕ που εμπλέκουν την Κύπρο σε διάφορες παράνομες δραστηριότητες έβλεπαν το φως της δημοσιότητας χωρίς την προηγούμενη διασταύρωσή τους με αυτές των αρμόδιων κυπριακών αρχών και χωρίς τη στοιχειοθέτηση της άμεσης σχέσης μεταξύ κυπριακών αρμόδιων αρχών και παράνομων δραστηριοτήτων. Οι αρμόδιες κρατικές αρχές τόσο της Κύπρου

όσο και του εξωτερικού αναγνώριζαν πως η πρακτική αυτή θεωρείται δεοντολογικά και επιστημονικά αμφιλεγόμενη, αφού δεν οδηγεί στην αλήθεια. Για το λόγο αυτό οι υπηρεσίες του κράτους επιδίωκαν και επιδιώκουν να ζητούν διευκρινίσεις και να ελέγχουν τις πληροφορίες, εφόσον τους παρέχονται, ώστε να επιτυγχάνεται η απαραίτητη αξιολόγηση και αξιοποίησή τους προς όφελος της Κύπρου.

- iii. Στις περιπτώσεις που τα στοιχεία τα οποία δημοσιοποιούνται δημιουργούν ζήτημα στις σχέσεις Κύπρου και ξένης κυβέρνησης, οι υπηρεσίες του ΥΠΕΞ προβαίνουν σε συνεννοήσεις με τις αρμόδιες αρχές, ώστε να υπάρξει η απαραίτητη συνεργασία, με σκοπό την εξακρίβωση των οποιωνδήποτε καταγγελιών. Για το σκοπό αυτό επιλέγονται η διπλωματική οδός, ώστε να διασφαλιστεί η ομαλότητα στις σχέσεις της Κύπρου με την ξένη χώρα, να αποφευχθεί αχρείαστη τριβή και να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή συνεργασία, βασικός στόχος της οποίας είναι η πάταξη του διεθνούς φαινομένου της λαθρεμπορίας προϊόντων και η εγκληματική συμπεριφορά που σχετίζεται με αυτή τη δραστηριότητα, καθώς και η διαφύλαξη της δημόσιας εικόνας της Κύπρου. Στην περίπτωση που οι καταγγελίες που προσάπτονταν εναντίον της Κύπρου ήταν επαρκώς τεκμηριωμένες εκδηλωνόταν απερίφραστα η θετική προδιάθεση της Κύπρου για συνεργασία.
- iv. Στις περιπτώσεις όπου κρίνεται αναγκαίο οι υπηρεσίες του ΥΠΕΞ συντάσσουν απαντητικές επιστολές ή άρθρα με τη συνδρομή των κατά τόπους γραφείων τύπου και τα αποστέλλουν προς δημοσίευση. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται στοιχεία που παρέχονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Δημοκρατίας (Τμήμα Τελωνείων, Νομική

Υπηρεσία, Κεντρική Τράπεζα, αστυνομία κτλ.) που αναφέρονται τόσο στις δραστηριότητες των αρχών της Κυπριακής Δημοκρατίας όσο και σε αναφορές διεθνών οργανισμών ή ξένων κυβερνήσεων που παρουσιάζουν τεκμηριωμένα παραδείγματα επιτυχούς δραστηριοποίησης της Κύπρου στον τομέα της καταπολέμησης του λαθρεμπορίου.

- v. Στο μέλλον το ΥΠΕΞ προτίθεται να βελτιώσει την όλη δραστηριότητά του στον τομέα αυτό. Ειδικότερα, προτίθεται να συνεχίσει να παρακολουθεί το θέμα, με στόχο τη διάγνωση ενδεχόμενης τάσης όσον αφορά στο είδος των ζητημάτων που εμπλέκουν το όνομα της Κύπρου, καθώς και ως προς το ζήτημα της πηγής και των καναλιών διάδοσης των πληροφοριών αυτών. Προκαταρκτικά, το ΥΠΕΞ επικέντρωνε την προσοχή του στις ειδήσεις που παρουσιάζονταν στις χώρες των Βαλκανίων, καθώς και στην εμπλοκή του ονόματος της Κύπρου στην υπόθεση της νομικής διαμάχης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αμερικανικών καπνοβιομηχανιών που κατηγορούνταν για διάπραξη λαθρεμπορίου τσιγάρων.
- vi. Επίσης, το ΥΠΕΞ ενδιαφέρεται ιδιαίτερα και για τις υποθέσεις στις οποίες, εκτός από την αναφορά του ονόματος της Κύπρου ως διαμετακομιστικού σταθμού, γίνεται και συσχέτιση των παράνομων αυτών δραστηριοτήτων με τη δράση εταιρειών που ενδεχομένως να έδρευαν στην Κύπρο, γεγονός που σχετιζόταν και με την προσπάθεια για καταπολέμηση του ξεπλύματος παράνομου χρήματος. Σημειώνεται ότι το ΥΠΕΞ για το σκοπό αυτό, πέραν της ανάσχεσης των δυσφημιστικών για την Κύπρο κατηγοριών, επιδιώκει να μεταφέρει τα δέοντα μηνύματα στο εσωτερικό και ειδικά στις κρατικές υπηρεσίες και

στους φορείς που σχετίζονται άμεσα με τη σύσταση, λειτουργία και συμπεριφορά εταιρειών που ασχολούνται με αυτό το επιχειρηματικό αντικείμενο στην Κύπρο.

Το ΥΠΕΞ προτίθεται να εντατικοποιήσει την προσπάθειά του για ενημέρωση των αρμόδιων αρχών των ξένων κυβερνήσεων, στις περιπτώσεις όπου απαιτείται, σχετικά με τη δραστηριοποίησή του στον τομέα της πάταξης του λαθρεμπορίου τσιγάρων. Για το σκοπό αυτό το ΥΠΕΞ απέστειλε μήνυμα προς τις αποστολές της Κύπρου στο εξωτερικό για εκ νέου έλεγχο όλων των πληροφοριών που συνέλεξαν μέχρι στιγμής, καθώς και για τις δράσεις στις οποίες είχαν προβεί για το θέμα. Αρκετές από τις αποστολές απάντησαν.

- vii. Το ΥΠΕΞ σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές προτίθεται να συντάξει μνημόνιο, καθώς και κατάλογο με στοιχεία όπου θα παρουσιάζονταν οι δραστηριότητες των κυπριακών αρχών στον τομέα της πάταξης του λαθρεμπορίου, το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, η συνεργασία με τις ξένες κυβερνήσεις, οι επιτυχίες που σημείωσε η Κύπρος και η αναγνώριση της προσφοράς των υπηρεσιών της από αντίστοιχες υπηρεσίες του εξωτερικού. Τα έγγραφα αυτά τέθηκαν υπόψη των διπλωματικών αποστολών για μελλοντική χρήση κατά το δέοντα τρόπο.

Ειδικά, όσον αφορά τις ειδικές περιπτώσεις οι οποίες αναφέρθηκαν ενδεικτικά από τον εισηγητή του θέματος ως παραδείγματα καταγγελιών που ενέπλεκαν την Κύπρο σε διεθνές λαθρεμπόριο και για τις οποίες γίνεται μνεία στο πιο πάνω Μέρος 2 της παρούσας έκθεσης, ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών ανέφερε τα ακόλουθα:

- i. Στην περίπτωση του τότε Ιταλού Υφυπουργού Εσωτερικών κ. Αλφρέντο Μαντοβάνο υπήρξε συνάντηση του τότε πρέσβη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ιταλία με τον κ. Μαντοβάνο. Κατά τη συνάντηση αυτή δόθηκαν

εξηγήσεις στον Ιταλό υφυπουργό και του επισημάνθηκε ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων κυπριακών αρχών και των αντίστοιχων ιταλικών αρχών. Οι εξηγήσεις αυτές θεωρήθηκαν ικανοποιητικές από τον κ. Μαντοβάνο, ο οποίος, εν πάση περιπτώσει, λόγω της θέσης του θα έπρεπε να γνωρίζει για την υπό αναφορά συνεργασία.

- ii. Στην περίπτωση του τότε Ολλανδού ευρωβουλευτή και μέλους της Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Κύπρου - Ευρωπαϊκής Ένωσης κ. Μπράτχο Προνκ υπήρξε επίσης ενημέρωσή του από τον τότε Κύπριο πρέσβη στη Χάγη με βάση σημείωμα που ετοίμασε το Τμήμα Τελωνείων.

β. Υπουργείο Οικονομικών - Τμήμα Τελωνείων

- i. Με βάση την κείμενη νομοθεσία, η εξαγωγή ή εισαγωγή τσιγάρων από ή προς την Κύπρο, καθώς και το διαμετακομιστικό εμπόριο τσιγάρων, η διακίνηση δηλαδή τσιγάρων μέσω της Κύπρου, επιτρέπονται, νοουμένου ότι τηρούνται όλες οι διαδικασίες και οι όροι που τίθενται από τη σχετική νομοθεσία. Αυτό που απαγορεύεται είναι η λαθραία εισαγωγή, εξαγωγή ή διακίνηση τσιγάρων. Λαθραία εισαγωγή υπάρχει στην περίπτωση που εισάγονται τσιγάρα σε μια χώρα με σκοπό να καταναλωθούν σ' αυτή χωρίς την καταβολή των νενομισμένων φόρων και δασμών στη χώρα αυτή. Λαθραία διακίνηση τσιγάρων υπάρχει στην περίπτωση που κατά την εισαγωγή και επανεξαγωγή τσιγάρων από κάποια χώρα δε δηλώνονται τα αληθή στοιχεία αναφορικά με το περιεχόμενο ή την ποσότητα του εμπορευματοκιβωτίου, τη χώρα προορισμού του εμπορευματοκιβωτίου, το πλοίο με το οποίο θα μεταφερθεί ή την ημερομηνία μεταφόρτωσής τους σε άλλο πλοίο.
- ii. Αρμόδια αρχή για τον έλεγχο των εισαγωγών/εξαγωγών και του διαμετακομιστικού εμπορίου είναι το Τμήμα Τελωνείων, που υπάγεται στο

Υπουργείο Οικονομικών. Στο τμήμα αυτό λειτουργεί ειδικός κλάδος για το εμπόριο και τη διακίνηση τσιγάρων, ο τομέας διερευνήσεων, στον οποίο υπηρετούν δώδεκα άτομα. Ο κλάδος αυτός ασχολείται με την ανάλυση στοιχείων που αφορούν το εμπόριο τσιγάρων, καθώς και με την αναγκαία ενημέρωση προς διάφορες κατευθύνσεις η οποία προκύπτει από την ανάλυση αυτή. Η ενημέρωση περιλαμβάνει την καταχώριση στοιχείων στους φακέλους που τηρούνται για τους σκοπούς του κλάδου αυτού, την ενημέρωση των υπευθύνων στο εν λόγω τμήμα προσώπων για τυχόν ατασθαλίες ή άλλα σημαντικά στοιχεία, καθώς και την πληροφόρηση ξένων αρμόδιων αρχών. Η ενημέρωση των τελευταίων δυνατό να γίνεται είτε αυτεπάγγελτα είτε κατόπιν σχετικών αιτημάτων που συχνά υποβάλλονται στα πλαίσια διοικητικής συνεργασίας, στον τομέα αυτό, με άλλες χώρες. Ο πιο πάνω κλάδος είναι ο μοναδικός κλάδος στο Τμήμα Τελωνείων που έχει ήδη μηχανογραφηθεί, ενώ η μηχανογράφηση των υπόλοιπων κλάδων δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Σημειώνεται ότι η συντελεσθείσα μηχανογράφηση του υπό αναφορά κλάδου υπήρξε προϊόν της πρωτοβουλίας συγκεκριμένου υπαλλήλου, ενέργεια την οποία η προϊστάμενη αρχή όχι απλώς ενέκρινε, αλλά και ενθάρρυνε. Σημειώνεται περαιτέρω ότι, όπως εμφαντικά επισημάνθηκε, για την άσκηση καθηκόντων όπως αυτά της καταχώρισης, ανάλυσης και αναφοράς στοιχείων, καθώς και της σύνταξης εκθέσεων σχετικών με το αντικείμενο του κλάδου αυτού απαιτούνται ειδικές ικανότητες και εκπαίδευση.

- iii. Στα πλαίσια του διαμετακομιστικού εμπορίου στην Κύπρο διακρίνονται οι ακόλουθες τρεις κατηγορίες εμπορευματοκιβωτίων, η καθεμιά εκ των οποίων έχει διαφορετικό κόστος για κάθε εμπορευματοκιβώτιο:

Πρώτη κατηγορία: Το εμπορευματοκιβώτιο ξεφορτώνεται στην αποθήκη της

Αρχής Λιμένων Κύπρου, ακολούθως μεταφέρεται σε αποθήκη αποταμίευσης εντός της Κύπρου για ξεφόρτωμα και μετά για φόρτωση σε άλλο εμπορευματοκιβώτιο το οποίο προορίζεται για εξαγωγή. Στην περίπτωση αυτή ο μέσος όρος του κόστους είναι περίπου £450. Το ποσό αυτό αφορά έξοδα για στιβαδόρους, γεραμούς, σάλα, γενικά λιμενικά δικαιώματα, αποθηκευτικά, δικαιώματα πράκτορα, έξοδα μεταφοράς στην αποθήκη αποταμίευσης, εκτελωνιστικά, εκφορτωτικά, φόρτωση του εμπορευματοκιβωτίου, μεταφορά στο λιμάνι και οποιαδήποτε άλλα ποσά απαιτούνται για τη φόρτωση και μεταφορά του εμπορευματοκιβωτίου. Στο ποσό αυτό δεν περιλαμβάνεται οποιοδήποτε ποσό που αφορά το πλοίο, όπως είναι η πετρέλευση, η τροφοδοσία, η αλλαγή πληρώματος κ.λπ.

Δεύτερη κατηγορία: Το εμπορευματοκιβώτιο ξεφορτώνεται στην αποθήκη της Αρχής Λιμένων Κύπρου και από εκεί φορτώνεται σε άλλο εμπορευματοκιβώτιο για εξαγωγή χωρίς να μεταφερθεί ενδιάμεσα σε αποθήκη αποταμίευσης. Στην περίπτωση αυτή ο μέσος όρος του κόστους είναι περίπου £400 και δεν περιλαμβάνει τα έξοδα που αφορούν το πλοίο.

Τρίτη κατηγορία: Το εμπορευματοκιβώτιο ξεφορτώνεται και επαναφορτώνεται για εξαγωγή με το ίδιο εμπορευματοκιβώτιο μέσα στην ελεύθερη ζώνη και χωρίς οποιαδήποτε επέμβαση. Στην περίπτωση αυτή ο μέσος όρος του κόστους είναι £140 και αφορά μόνο τα καθαρά έξοδα για διαμετακόμιση, χωρίς και πάλι να περιλαμβάνει οποιοδήποτε ποσό που αφορά το ίδιο το πλοίο.

- iv. Κατά το έτος 2001 διακινήθηκαν/μεταφορτώθηκαν περίπου 2 500 εμπορευματοκιβώτια τσιγάρων τα οποία εμπίπτουν στην πρώτη και δεύτερη κατηγορία και τα οποία υπολογίζεται ότι απέφεραν στην Κυπριακή Δημοκρατία έσοδα ύψους περίπου £1.000.000 - £1.125.000.

- v. Πριν από το 2000 υπήρξαν κάποιες περιπτώσεις κατασχέσεων που αφορούσαν υποθέσεις είτε απομίμησης μάρκας τσιγάρων είτε αναληθούς δήλωσης περιεχομένου εμπορευματοκιβωτίου, κατά παράβαση της τελωνειακής νομοθεσίας. Συγκεκριμένα, σε μια περίπτωση, μετά από σχετικό έλεγχο του περιεχομένου του εμπορευματοκιβωτίου, βρέθηκε ότι, ενώ είχε δηλωθεί ότι αυτό περιείχε παιχνίδια, στην πραγματικότητα επρόκειτο για τσιγάρα.
- vi. Σημειώνεται ότι σε τέτοιες περιπτώσεις αναληθούς δήλωσης, παρ' όλο που αυτή καθαυτή η παράβαση δε συνιστά λαθρεμπόριο, δημιουργεί εύλογη υποψία για πρόθεση διάπραξης λαθρεμπορίου σε κάποιο μεταγενέστερο στάδιο, σε κάποιον από τους επόμενους προορισμούς του φορτίου.
- vii. Στο εξωτερικό, παρ' όλο που, ως γνωστό, είχαν γίνει αρκετές κατασχέσεις φορτίων τσιγάρων, κάποια από τα οποία διακινήθηκαν μέσω Κύπρου, μέχρι τότε δεν αποδείχθηκε σε καμιά περίπτωση εμπλοκή της Κύπρου σε λαθρεμπόριο και, όπως ήδη λέχθηκε, η κατάσχεση δε συνιστούσε από μόνη της απόδειξη διάπραξης λαθρεμπορίου.
- viii. Από το 1998, όταν άρχισε και το θέμα του διεθνούς λαθρεμπορίου τσιγάρων, στο οποίο φερόταν να εμπλέκεται και η Κύπρος, υπό την έννοια ότι πιθανό να χρησιμοποιούνταν τα λιμάνια της για τέτοιο λαθρεμπόριο, το Τμήμα Τελωνείων είχε λάβει μια σειρά από μέτρα. Τα περισσότερα από τα μέτρα αυτά λήφθηκαν υπό τη μορφή εγκυκλίων και τα κυριότερα είναι:
- Πρώτον, υποχρεωτική κατάθεση στο Τμήμα Τελωνείων της αίτησης για φόρτωση που καταθέτει ο εξαγωγέας στο ναυτιλιακό πράκτορα. Το μέτρο αυτό συμβάλλει στην αποφυγή οποιασδήποτε παραπλάνησης των αρχών για την πραγματική φύση των εμπορευμάτων, έτσι που στη συνέχεια να καθίσταται δυνατό να ενημερωθούν από το Τμήμα Τελωνείων όλες οι

εμπλεκόμενες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιεχόμενο του εμπορευματοκιβωτίου, την ποσότητα των τσιγάρων, το πλοίο και τον προορισμό του.

Δεύτερον, απαγόρευση διόρθωσης του δηλωτικού του πλοίου. Αυτό σημαίνει ότι απαγορεύεται η εκ των υστέρων, εν πλω ή άλλως πως, διόρθωση του δηλωτικού που κατατίθεται στο τελωνείο για κάθε εξαγωγή ή διακίνηση τσιγάρων μέσω της Κύπρου και στο οποίο αναφέρεται η ποσότητα τσιγάρων, ο αριθμός των εμπορευματοκιβωτίων, το πλοίο στο οποίο θα φορτωθούν, η ημερομηνία αναχώρησής του από την Κύπρο και η χώρα του προορισμού του.

Τρίτον, απαγόρευση φόρτωσης τσιγάρων χύμα σε οποιαδήποτε πλοία. Το μέτρο αυτό στοχεύει στην αποτροπή της παράνομης μεταφοράς τσιγάρων από ένα πλοίο στο οποίο βρίσκονται χύμα τσιγάρα, χωρίς εμπορευματοκιβώτιο, σε άλλο πλοiάριο που τυχόν το προσεγγίσει.

Τέταρτον, απαγόρευση μεταφοράς τσιγάρων με πλοiάρια κάτω των 250 τόνων ή με πλοiα με τα οποία δεν είναι συνήθης η μεταφορά εμπορευμάτων.

Πέμπτον, διοικητική συνεργασία μεταξύ Κύπρου και ΟΛΑΦ, η οποία είναι το όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για πάταξη του λαθρεμπορίου. Στα πλαίσια της συνεργασίας αυτής, η ΟΛΑΦ ζήτησε και της παρασχέθηκαν από το Τμήμα Τελωνείων όλα τα στοιχεία που θα βοηθούσαν στη στοιχειοθέτηση της αγωγής που τελικά άσκησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Ηνωμένες Πολιτείες εναντίον κάποιων εταιρειών. Επίσης, αναφέρεται ότι, στα πλαίσια της ίδιας συνεργασίας, ζητήθηκε η απόσπαση ενός υπαλλήλου του Τμήματος Τελωνείων, για να εργαστεί στο γραφείο του οργανισμού αυτού στις Βρυξέλλες. Η ζητηθείσα απόσπαση εγκρίθηκε από την πλευρά της Κύπρου, στην προσπάθεια της τελευταίας να συμβάλει στην καταπολέμηση του

διεθνούς λαθρεμπορίου τσιγάρων.

Έκτον, συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών στην Κύπρο, κυρίως διά της αλληλοενημέρωσής τους, όταν και όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο, για σκοπούς συντονισμένου χειρισμού κάθε περίπτωσης που προκύπτει και άπτεται του σοβαρού θέματος του λαθρεμπορίου. Ιδιαίτερα αναφορικά με τυχόν δημοσιεύματα στο εξωτερικό, το Υπουργείο Οικονομικών ενημερώνεται λεπτομερώς από το Υπουργείο Εξωτερικών, προς το οποίο παρέχονται όλες οι αναγκαίες ή ζητούμενες απαντήσεις.

- ix. Επιπρόσθετα με τα γενικά ή εξειδικευμένα μέτρα που λαμβάνονταν, σημαντικό κριτήριο για τη διαμόρφωση της κρίσης αν ένα φορτίο είναι ύποπτο είναι ο τύπος και η ποσότητα των τσιγάρων σε σχέση με τον προορισμό τους. Συναφώς, έγινε αναφορά σε ένα από τα παραδείγματα που έδωσε ο εισηγητής του θέματος όπου επισημάνθηκε ότι σε μια περίπτωση εξήχθησαν από την Αγγλία προς την Κύπρο εννέα δισεκατομμύρια πακέτα τσιγάρα, ποσότητα που ευθύς εξαρχής, όντως, κρίνεται υπερβολική για κατανάλωση στην Κύπρο σε σχέση με τον πληθυσμό της. Ως εκ τούτου, το φορτίο αυτό με προορισμό την Κύπρο κρίθηκε ύποπτο, ωστόσο οι αγγλικές αρχές δεν απαγόρευαν την εξαγωγή του, γιατί ακριβώς η υπερβολική ποσότητα δε συνιστούσε από μόνη της παράβαση του νόμου. Συνεπακόλουθα, ούτε και η Κύπρος στη συνέχεια απαγόρευσε την επανεξαγωγή του ίδιου φορτίου προς άλλο προορισμό, αφού στην Κύπρο είχε δηλωθεί νόμιμα και τηρήθηκαν οι νενομισμένες διαδικασίες. Επομένως, η κάθε χώρα προστατεύει τα δικά της σύνορα με τη βοήθεια συχνά της σχετικής ενημέρωσης που έχει, είτε κατόπιν αιτήματός της είτε με την πρωτοβουλία της χώρας που την παρέχει, όπως συχνά πράττει και η Κύπρος.

- x. Εξίσου καθοριστικό στοιχείο για τη θεώρηση ενός φορτίου ως ύποπτου συνιστά και ο τύπος των τσιγάρων. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση που ένα φορτίο με ορισμένο τύπο τσιγάρων έχει προορισμό χώρα όπου ο τύπος αυτός δεν καταναλώνεται, συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο προορισμός αυτός αναμφίβολα δε θα είναι και ο τελικός του προορισμός όπου θα εισαχθεί νόμιμα για κατανάλωση. Τόσο στην περίπτωση αυτή όσο και στην προηγούμενη απαιτείται προσεκτική παρακολούθηση και λεπτομερής ανάλυση στοιχείων.

Συμπερασματικά, οι θέσεις του Τμήματος Τελωνείων συνοψίζονται στα πιο κάτω:

- i. Με βάση τα τότε δεδομένα στην Κύπρο και στο εξωτερικό τα μέτρα που λαμβάνονταν από τις κυπριακές αρχές και συγκεκριμένα από το Τμήμα Τελωνείων κρίθηκαν ικανοποιητικά.
- ii. Ενδεικτικό αποτέλεσμα του ασκούμενου ελέγχου και γενικά της λήψης όλων των μέτρων που λαμβάνονταν στον τομέα αυτό συνιστά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η διαμετακόμιση τσιγάρων μέσω Κύπρου ήταν φθίνουσα, προφανώς λόγω της αυστηρότητας των μέτρων στον τομέα αυτό. Από την καταχώριση και ανάλυση στοιχείων σχετικά με το εμπόριο τσιγάρων καθίστατο δυνατή η παροχή αποτελεσματικής πληροφόρησης και ικανοποιητικής παρακολούθησης, στις περιπτώσεις που αυτή κρινόταν επιβεβλημένη. Από τη θετική αυτή λειτουργία εξαιρούνται κάποιες χώρες, οι πλείστες των οποίων είναι γνωστές και οι οποίες, ελλείψει διοικητικής συνεργασίας που να τις δεσμεύει, δεν είναι πρόθυμες να ενημερώσουν ή απαντήσουν σε σχετικά αιτήματα των κυπριακών αρχών.
- iii. Κατά την ανάλυση λαμβάνονται υπόψη όλα τα στοιχεία και, με βάση την εμπειρία που αποκτήθηκε, είναι δυνατό να επισημαίνονται εκείνα τα στοιχεία που καθιστούν ένα φορτίο ύποπτο. Παράλληλα, η σχετική ενημέρωση περι

υπόπτου φορτίου προς τις χώρες στις οποίες θα ήταν χρήσιμη η παροχή τέτοιας πληροφορίας γινόταν τάχιστα, έτσι ώστε να καθίστατο δυνατό γι' αυτές να ενεργήσουν έγκαιρα για την πρόληψη ή καταστολή του λαθρεμπορίου, ανάλογα με την περίπτωση. Η ενημέρωση αυτή, είτε κατόπιν αιτήματος είτε αυτεπάγγελτα, εντάσσεται πια στην πάγια τακτική δράσης του Τμήματος Τελωνείων. Αναμφισβήτητα, πέρα από την προστασία των δικών της συνόρων, η Κύπρος ενδιαφέρεται και συμβάλλει στην καταπολέμηση του διεθνούς λαθρεμπορίου.

- iv. Όπως είναι ευρύτατα αποδεκτό, η συμβολή της Κύπρου στην προσπάθεια αυτή είναι αξιόλογη. Η εκτίμηση αυτή καταδεικνύεται μέσα από την πληθώρα των επιστολών από ξένες αρμόδιες αρχές οι οποίες συγχαίρουν το Τμήμα Τελωνείων για την κατά περίπτωση συνδρομή του προς αυτές. Επιπρόσθετα, θετική αξιολόγηση για τη βοήθεια που παρεχόταν από τις κυπριακές αρχές προς την Ευρωπαϊκή Ένωση καταγράφεται και σε δύο εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του 1997 και του 2000. Εξάλλου, δεδομένου ότι τα μέτρα που λαμβάνονταν δεν ήταν στατικά, λήφθηκε πολιτική απόφαση να εντατικοποιηθούν ή να ληφθούν οποιαδήποτε νέα μέτρα που κρίνονταν αναγκαία και ικανά να βοηθήσουν περαιτέρω οποιαδήποτε χώρα στην καταπολέμηση του λαθρεμπορίου τσιγάρων.

Σε συμπλήρωση των πιο πάνω, η διευθύντρια του Τμήματος Τελωνείων πρόσθεσε και τα ακόλουθα:

- i. Το Τμήμα Τελωνείων συνεργάζεται στενά με την αστυνομία για την πάταξη του φαινομένου του λαθρεμπορίου τσιγάρων και το Τμήμα Τελωνείων έχει εξουσίες με τις οποίες δικαιούται να προβεί σε σύλληψη και έρευνα υπόπτων.
- ii. Δεν μπορούν να ληφθούν και να εφαρμοστούν τέτοια μέτρα που θα

εξαλείψουν το φαινόμενο του λαθρεμπορίου τσιγάρων, λαμβάνονται όμως μέτρα για τον περιορισμό του φαινομένου αυτού.

- iii. Το 2006, σύμφωνα με στοιχεία του τμήματος, στο Βέλγιο κατασχέθηκαν τρία εμπορευματοκιβώτια που περιείχαν τσιγάρα, στη Γαλλία σαράντα, στη Γερμανία εκατό σαράντα τέσσερα, στην Ισπανία δεκαπέντε, στην Ιταλία τριάντα τέσσερα, στην Ουγγαρία εκατόν ογδόντα τρία, στη Μάλτα τέσσερα, στην Ολλανδία δεκαοκτώ, στην Πολωνία εξήντα εννέα κ.λπ.
- iv. Πρόσφατα το τμήμα εντόπισε δύο περιπτώσεις λαθρεμπορίου τσιγάρων, τα οποία θα διοχετεύονταν, κατά την εκτίμηση του τμήματος, σε ευρωπαϊκή χώρα. Πρέπει να γνωρίζει κάποιος ότι μετά την 1^η Μαΐου 2004 η Κύπρος ως εξωτερικό σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ακόμη πιο “ευαίσθητη θέση”, διότι, όταν έρχονται τσιγάρα στην Κύπρο, έστω και αν είναι υπό διαμετακόμιση, για να πάνε, με τελικό προορισμό, σε ευρωπαϊκή χώρα, αν στο μανιφέστο δεν αναγράφεται ο όρος “τσιγάρα” και αν αναγράφεται π.χ. “ροκανίδια”, αυτό σημαίνει ότι, μπαίνοντας το εμπορευματοκιβώτιο σε μια ευρωπαϊκή χώρα, δεν υπάρχει τρόπος να ελεγχθεί 100% το εμπορευματοκιβώτιο αυτό. Με αυτή τη διαδικασία υπάρχει ενδεχόμενο να μην πληρωθούν περίπου £100.000 φόροι, έτσι κάποιος μπορεί εύκολα να αντιληφθεί πόσο μεγάλο κέρδος υπάρχει στο λαθρεμπόριο τσιγάρων.
- v. Από το 2001-2002 το Τμήμα Τελωνείων έχει πάρει πληθώρα μέτρων για πάταξη του λαθρεμπορίου και ένα από τα μέτρα που έλαβε το τμήμα είναι ότι για οποιαδήποτε εξαγωγή τσιγάρων σε τρίτες χώρες, με κίνδυνο να επιστρέψουν πίσω και να φύγουν ξανά με άλλο όνομα, πρέπει πλέον να αποστέλλεται πιστοποιητικό στο τμήμα ότι έχει φθάσει το εμπορευματοκιβώτιο στο λιμάνι της άλλης γειτονικής τρίτης χώρας.
- vi. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι υπήρξε μείωση του λαθρεμπορίου

τσιγάρων μέσω Κύπρου γύρω στο 95% και αυτός ο αριθμός παρουσιάζεται σε διεθνή συνέδρια στα οποία καλείται να παρευρεθεί το Τμήμα Τελωνείων, αφού στόχος του είναι να μη χρησιμοποιείται η Κύπρος ως διαμετακομιστικός σταθμός λαθρεμπορίου.

- vii. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η διαμετακόμιση τσιγάρων μέσω Κύπρου είναι νόμιμη. Το τμήμα πιστεύει ότι πρέπει να γίνεται διαμετακόμιση τσιγάρων μέσω Κύπρου, διότι αυτό βοηθά παρά πολύ στην οικονομία του τόπου.
- viii. Το βασικότερο μέτρο που έχει πάρει το Τμήμα Τελωνείων, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), το οποίο είναι μονάδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ασχολείται και με το λαθρεμπόριο τσιγάρων, είναι ότι, όταν υπάρχει οποιοδήποτε φορτίο το οποίο μεταφέρεται από την Κύπρο σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπάρχει ενημέρωση και από το τμήμα και από την OLAF, σύμφωνα με ειδική συμφωνία, για φορτία για τα οποία υπάρχει κίνδυνος λαθρεμπορίου.
- ix. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο διευθυντής της OLAF κ. Μπρούνερ, όταν η OLAF εξέδιδε την επίσημη έκθεσή της για τις εργασίες της, έστειλε στο Τμήμα Τελωνείων e-mail, το οποίο δημοσίευσε το τμήμα στην ιστοσελίδα του, που αναφέρει τα εξής: «Cyprus is an important partner in the fight against cigarettes smuggler. Cyprus notifies OLAF of all significant shipments of cigarettes». Είναι καθήκον του τμήματος να ειδοποιεί για τέτοια κιβώτια με τσιγάρα που εισέρχονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, με σκοπό να γίνονται οι κατάλληλοι έλεγχοι στις άλλες χώρες.
- x. Άλλο μέτρο που παίρνει το Τμήμα Τελωνείων είναι ότι οποιαδήποτε τσιγάρα έρχονται από τρίτες χώρες στην Κύπρο και είναι δηλωμένα για διαμετακόμιση παρακολουθούνται μέχρι τον τελικό τους προορισμό, μέχρι τις τελικές

δηλώσεις που θα κάνουν. Όμως είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, όποια μέτρα και αν πάρει το Τμήμα Τελωνείων, αυτά ισχύουν για ένα άλφα χρονικό διάστημα, διότι, όταν εμπλέκονται σε υποθέσεις πολλών εκατομμυρίων λιρών, πάντοτε υπάρχει ο κίνδυνος να βρίσκονται από τους λαθρεμπόρους τρόποι να διαφεύγουν. Ως εκ τούτου, το τμήμα μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα πρέπει να προβαίνει στην εφαρμογή άλλων μέτρων και ούτω καθεξής.

- xi. Στην OLAF υπάρχει ήδη αποσπασμένος υπάλληλος του Τμήματος Τελωνείων.
- xii. Το τμήμα πρέπει συνέχεια να είναι σε επαγρύπνηση και πρέπει να ελέγχει διεξοδικά τα εμπορευματοκιβώτια, για να εκλείψει το φαινόμενο του λαθρεμπορίου.
- xiii. Πολλές χώρες, όπως η Αγγλία, έχουν στείλει στο Τμήμα Τελωνείων δεκάδες επιστολές με τις οποίες εκφράζουν τα συγχαρητήριά τους για την πάταξη του λαθρεμπορίου τσιγάρων από το τμήμα.
- xiv. Το Τμήμα Τελωνείων, και γενικά η Κυπριακή Δημοκρατία, προχωρεί στην υιοθέτηση κάποιων άλλων μέτρων για την πάταξη του φαινομένου με την εισαγωγή ενός μηχανήματος μέσα στο οποίο θα περιέρχονται όλα τα εμπορευματοκιβώτια και στο οποίο θα φαίνεται επακριβώς το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων. Αυτό το μηχάνημα στοιχίζει περίπου 12 εκατομ. ευρώ και γίνονται προσπάθειες, ώστε το τμήμα να το αποκτήσει. Αυτός θεωρείται σημαντικός παράγοντας, γιατί, όπως αντιλαμβάνεται οποιοσδήποτε, θα είναι εκατοντάδες χιλιάδες τα εμπορευματοκιβώτια που θα περνούν από αυτό το μηχάνημα. Για το θέμα αυτό το τμήμα έχει συμπεριλάβει μέσα στον προϋπολογισμό του 2007 σχετικό κονδύλι.
- xv. Δεν είναι σωστό η διευθύντρια του τμήματος να προβεί σε ανακοινώσιμη

δήλωση και να αναφέρει όλα τα μέτρα που έχει λάβει το Τμήμα Τελωνείων για την πάταξη του φαινομένου, διότι υπάρχει ο φόβος οι λαθρέμποροι, γνωρίζοντάς τα, να βρουν άλλους τρόπους για το λαθρεμπόριο τσιγάρων.

- xvi. Η Κύπρος δεν είναι αγορά στην οποία θα έρθουν τσιγάρα από άλλες χώρες και θα τύχουν λαθρεμπορίας εντός, διότι υπάρχει το “marketing” που καταδεικνύει πως καταναλώνονται στην Κύπρο τα τσιγάρα. Έχει σημασία αν έρχονται τα τσιγάρα από τρίτη χώρα, για να διαμετακομιστούν από την Κύπρο σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα. Ο τελικός έλεγχος γίνεται στη χώρα προορισμού, όμως το Τμήμα Τελωνείων της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει ευθύνη και πρέπει να ελέγχει τα πάντα. Δεν πρέπει να αφήνει ένα εμπορευματοκιβώτιο να πηγαίνει σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα και να μην προβαίνει τους ανάλογους ελέγχους.
- xvii. Το Τμήμα Τελωνείων πληροφορεί την αστυνομία για τις περιπτώσεις λαθρεμπορίου τσιγάρων, αλλά είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το τμήμα μπορεί να κατάσχει τσιγάρα και να προβαίνει στη διαδικασία για ποινικές διώξεις.
- xviii. Από την 1^η Ιουνίου 2003 μέχρι σήμερα υπάρχουν ενενήντα έξι καταδικαστικές αποφάσεις για λαθρεμπόριο τσιγάρων μέσω των κατεχομένων.
- xix. Από κατάσχεση ποσοτήτων τσιγάρων η φορολογική επιβάρυνση ανέρχεται στο ποσό των £110.000. Γι’ αυτό το θέμα το τμήμα προβαίνει σε ποινικές διώξεις.
- xx. Το τμήμα έχει διακριτική ευχέρεια για κάποιες υποθέσεις που αφορούν ατομικές περιπτώσεις να προβαίνει σε ποινική δίωξη ενώπιον δικαστηρίου, ενώ για κάποιες άλλες μπορεί να επιβάλλει ένα είδους πρόστιμο και να κατάσχει τα τσιγάρα. Η πολιτική απόφαση όμως, η οποία τηρείται απόλυτα

από το τμήμα, είναι ότι μέχρι έξι κουτιά τσιγάρα επιβάλλει πρόστιμο και από επτά κουτιά και άνω, που θεωρείται πλέον εμπόριο, προβαίνει σε ποινική δίωξη. Σε όλες τις περιπτώσεις τα τσιγάρα κατάσχονται.

- xxi. Όλες τις εξουσίες που έχει η αστυνομία τις έχουν και οι ανακριτές του Τμήματος Τελωνείων. Το τμήμα έχει δικό του σύστημα πληροφοριών και συνεργάζεται άριστα με την αστυνομία. Σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργείται και ομάδα διερεύνησης που αποτελείται και από τελωνειακούς λειτουργούς και από μέλη της αστυνομίας. Το Τμήμα Τελωνείων χρησιμοποιεί και πληροφοριοδότες, των οποίων όμως ούτε σε διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου αποκαλύπτει τα ονόματα.
- xxii. Το Τμήμα Τελωνείων αποτελείται από διάφορους τομείς και κλάδους. Ο ένας είναι ο κλάδος διερεύνησης και ο άλλος είναι ο κλάδος του συστήματος πληροφοριών. Για τον τελευταίο κλάδο υπάρχει υπεύθυνος που εποπτεύει τους λειτουργούς του κλάδου αυτού και είναι υπόλογος στη διευθύντρια του Τμήματος Τελωνείων. Όταν υπάρχει σοβαρή πληροφορία, τότε ο κλάδος διερεύνησης προβαίνει σε οποιαδήποτε ενέργεια.
- xxiii. Για να παταχθεί το φαινόμενο του λαθρεμπορίου, ένας λογικός τρόπος είναι να μειωθούν δραστικά οι φόροι των τσιγάρων. Όμως γι' αυτό το θέμα δεν υπάρχει επιλογή της Κύπρου, διότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα πετρέλαια, τα τσιγάρα και τα οινόπνευματώδη επιβαρύνονται αναγκαστικά με φορολογία με ελάχιστους συντελεστές. Υπάρχουν όμως χώρες που εφαρμόζουν τριπλάσιους συντελεστές σε σχέση με αυτούς που εφαρμόζονται στην Κύπρο.

Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η διευθύντρια του Τμήματος Τελωνείου κατάθεσε στην επιτροπή υπόμνημα του τμήματος στο οποίο γίνεται αναφορά σε:

- κατάλογο κατασχέσεων τσιγάρων από την 1^η Ιανουαρίου 2003 μέχρι το Σεπτέμβριο του 2006,
- κατάλογο περιπτώσεων κατασχέσεων τσιγάρων που εκδικάστηκαν από την 1^η Ιουνίου 2003 μέχρι και σήμερα,
- μέτρα που έλαβε το Τμήμα Τελωνείων για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου τσιγάρων.

Το υπόμνημα αυτό έχει διανεμηθεί στα μέλη της επιτροπής και βρίσκεται στον οικείο φάκελο στο Αρχείο της Βουλής των Αντιπροσώπων.

γ. Αρχηγείο Αστυνομίας Κύπρου

- i. Τα αδικήματα που αφορούν το λαθρεμπόριο τσιγάρων θεωρούνται τελωνειακά αδικήματα.
- ii. Η αστυνομία έχει στενή συνεργασία με το Τμήμα Τελωνείων και για ό,τι περιέλθει στην αντίληψη της αστυνομίας πληροφορεί κατευθείαν το τμήμα για περαιτέρω ενέργειες που πρέπει να γίνουν.
- iii. Η αστυνομία συνεργάζεται και με ξένες χώρες, αν και εφόσον ζητήσουν οποιοσδήποτε πληροφορίες μέσω INTERPOL, προβαίνει στις αναγκαίες ανακρίσεις και διαβιβάζει τα νόμιμα στοιχεία που μπορεί να διαβιβάσει για την υποβοήθηση των ανακρίσεων που διεξάγονται σε άλλες χώρες σε σχέση με συγκεκριμένα αδικήματα.
- iv. Η αστυνομία δεν έχει διερευνήσει αδικήματα λαθρεμπορίου, διότι όλα αυτά παραπέμπονται στο Τμήμα Τελωνείων. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ούτε το Τμήμα του Οικονομικού Εγκλήματος έχει άμεση σχέση με τέτοιους είδους αδικήματα.
- v. Δεδομένης της αρμοδιότητας του Τμήματος Τελωνείων για την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας για εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων, η εμπλοκή της αστυνομίας στο όλο θέμα του λαθρεμπορίου

περιορίζεται μόνο στη συνεργασία της με την INTERPOL και μέσω αυτής στη συνεργασία της και με άλλες χώρες.

- vi. Συγκεκριμένα, η αστυνομία απαντά στα μηνύματα τα οποία λαμβάνει μέσω της INTERPOL με τα οποία ζητούνται πληροφορίες σχετικά με εταιρείες ή άτομα. Συχνά οι πληροφορίες που δίδονται εξασφαλίζονται σε συνεργασία με το Τμήμα Τελωνείων.

δ. Γραφείο Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας

Η εκπρόσωπος της Νομικής Υπηρεσίας, η οποία παρευρέθηκε στις συνεδρίες της επιτροπής και εκπροσωπούσε και τη ΜΟΚΑΣ, δήλωσε τα ακόλουθα:

- i. Το γενικό θέμα της διάπραξης τελωνειακών αδικημάτων κατά παράβαση της σχετικής νομοθεσίας αφορά τη Νομική Υπηρεσία. Τα θέματα που σχετίζονται με την ειδική νομοθεσία για τη συγκάλυψη, έρευνα και δήμευση εσόδων από ορισμένες εγκληματικές πράξεις και πιο συγκεκριμένα για τα αδικήματα συγκάλυψης ή, όπως καλούνται, διαφορετικά αδικήματα ξεπλύματος βρόμικου χρήματος αφορούν τη ΜΟΚΑΣ. Σημειώνεται ότι η μονάδα αυτή, της οποίας προϊστάται εκπρόσωπος του Γραφείου του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, είναι, μεταξύ άλλων, υπεύθυνη για τη συλλογή, ταξινόμηση, αξιολόγηση και ανάλυση πληροφοριών σε σχέση με αδικήματα συγκάλυψης και διενεργεί έρευνες όπου υπάρχουν εύλογες υποψίες ότι έχει διαπραχθεί αδίκημα συγκάλυψης. Σημειώνεται επίσης ότι η ΜΟΚΑΣ μόλις πρόσφατα απέκτησε αρμοδιότητα να διερευνά ισχυρισμούς που διατυπώνονται είτε στο εξωτερικό είτε στην Κύπρο και οι οποίοι αφορούν διακίνηση χρημάτων που είναι προϊόν λαθρεμπορίου, ύστερα από τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας με επέκταση του καταλόγου

των γενεσιουργών αδικημάτων.

- ii. Η ΜΟΚΑΣ συνεργάζεται με αντίστοιχες μονάδες στο εξωτερικό προς τις οποίες παρέχει τις εκάστοτε ζητούμενες από αυτήν πληροφορίες, αφού βέβαια της δοθούν στοιχεία για διάπραξη συγκεκριμένου αδικήματος από πρόσωπα ή εταιρείες εγγεγραμμένες στην Κύπρο.
- iii. Όλα τα δημοσιεύματα στα οποία έγινε αναφορά από τον εισηγητή του θέματος είχαν ήδη τεθεί υπόψη της Νομικής Υπηρεσίας από το Υπουργείο Εξωτερικών. Στις περιπτώσεις που η υπηρεσία αυτή έχει οποιαδήποτε γνώση σχετική με το περιεχόμενο τέτοιων δημοσιευμάτων διαβιβάζεται στο Υπουργείο Εξωτερικών, έτσι ώστε να δοθούν οι αναγκαίες εξηγήσεις όπου τελικά χρειάζεται.
- iv. Οι περιπτώσεις που αναφέρθηκαν πράγματι αφορούσαν περιπτώσεις που διακινήθηκαν νόμιμα μέσω Κύπρου και τα πιθανά αδικήματα διαπράχθηκαν στο εξωτερικό. Ωστόσο, τα διάφορα δημοσιεύματα απασχολούσαν σοβαρά τη Νομική Υπηρεσία, καθώς και τη ΜΟΚΑΣ και ήδη κάποιες υποθέσεις διερευνήθηκαν σε συνεργασία με αντίστοιχες μονάδες στο εξωτερικό. Όταν σε δημοσιεύματα γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένες εταιρείες που είτε εδρεύουν στην Κύπρο είτε έχουν κάποια σχέση με την Κύπρο, η ΜΟΚΑΣ, στο βαθμό που έχει αρμοδιότητα, δεν αναμένει να της ζητηθούν πληροφορίες από αντίστοιχες μονάδες στο εξωτερικό, αλλά αρχίζει τη διερεύνηση αυτεπάγγελτα. Σημειώνεται βέβαια ότι η διερεύνηση τέτοιων υποθέσεων είναι δύσκολη λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών και του γεγονότος ότι οι πλείστες πληροφορίες πρέπει να συλλεγούν από το εξωτερικό. Σημειώνεται επίσης ότι από το γεγονός και μόνο ότι η διερεύνηση κάποιων υποθέσεων βρισκόταν υπό εξέλιξη δεν κρίθηκε

ασφαλές να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι τα τσιγάρα που διακινούνται μέσω Κύπρου λαθρεμπορεύονται στο εξωτερικό ή/και ότι τα παράνομα χρήματα έρχονται στην Κύπρο.

ε. Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου είχε αποφασίσει και εφαρμόζει δύο βασικά μέτρα με βασική επιδίωξη να παρεμποδίσει τη χρησιμοποίηση κυπριακών εταιρειών σε διεθνές λαθρεμπόριο τσιγάρων.

- i. Απαγορευόταν στις τράπεζες να δέχονται καταθέσεις από πελάτες τους σε μετρητά τα οποία ξεπερνούν τις εκατό χιλιάδες λίρες το χρόνο και το μέτρο αυτό εφαρμοζόταν με μεγάλη αυστηρότητα.
- ii. Ζητήθηκε από τις κυπριακές τράπεζες οι οποίες έχουν πελάτες που ασχολούνται με εμπόριο τσιγάρων να παρακολουθούν με ιδιαίτερη προσοχή τους λογαριασμούς τέτοιων πελατών και να αναφέρουν στη ΜΟΚΑΣ οποιαδήποτε στοιχεία προκαλούν την υποψία διάπραξης παρανομίας.

Ουσιαστικά η λήψη των μέτρων αυτών αποφασίστηκε ύστερα από τη διαπίστωση που προέκυψε μετά από σχετική έρευνα ότι γύρω στο 1995, πριν από τη θέσπιση της νομοθεσίας για τα αδικήματα συγκάλυψης, στα πλαίσια διαμετακομιστικού εμπορίου τσιγάρων, εισάγονταν και κατατίθεντο στην Κύπρο σε εξωτερικούς λογαριασμούς υπεράκτιων εταιρειών πολύ μεγάλα ποσά μετρητών, τα οποία, αφού επανεξάγονταν από την Κύπρο, κατέληγαν ως πληρωμή σε εταιρείες κατασκευής τσιγάρων στο εξωτερικό. Η απάντηση στο ερώτημα γιατί οι συναλλαγές αυτές γίνονταν σε μετρητά ήταν ότι σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης, όπως για παράδειγμα στις πρώην χώρες της Γιουγκοσλαβίας, το τραπεζικό σύστημα ήταν τόσο υποανάπτυκτο και αναξιόπιστο, ώστε όλες οι εμπορικές συναλλαγές γίνονταν σε μετρητά.

Ωστόσο, η δικαιολογία αυτή δεν κρίθηκε ικανοποιητική για τα δεδομένα και το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου, έτσι ώστε τελικά απαγορεύτηκε η κατ' αυτόν τον τρόπο εισαγωγή μετρητών.

Κατά συνέπεια, η κατά καιρούς κατηγορία για την Κύπρο δεν ήταν η ανάμιξη Κυπρίων σε λαθρεμπόριο, αλλά η διαμετακόμιση μέσω Κύπρου ύποπτων φορτίων που λαθρεμπορεύονταν μετά που έφευγαν από την Κύπρο.

Συγκρινόμενη η Κύπρος με άλλες χώρες που είναι και αυτές κέντρα υπεράκτιων εταιρειών και έχουν ένα σύστημα παρόμοιο με το δικό μας, όπως για παράδειγμα το Γιβραλτάρ, δεν υστερεί σε αυστηρότητα ως προς το εν λόγω σύστημα.

5. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ/ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

α. Γενικά

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως, μετά τη διεξοδική μελέτη όλων των γεγονότων και στοιχείων που συνθέτουν το όλο θέμα, καθώς και των δικών της διαπιστώσεων που προέκυψαν από την ενημέρωση που της έγινε, έχει προχωρήσει στην εξαγωγή των συμπερασμάτων που αναφέρονται στο ειδικό μέρος του κεφαλαίου αυτού.

Η επιτροπή αισθάνεται την ανάγκη να τονίσει το γεγονός ότι οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματά της, παρ' όλον ότι θεωρητικά εξωθούνται από την “υποκειμενική” κρίση ενός εκάστου των μελών της, ύστερα από γόνιμη και υγιή διεργασία, με μοναδικό γνώμονα τη διαπίστωση της πραγματικής κατάστασης, αβίαστα καταλήγουν σε αντικειμενικές κρίσεις, διαπιστώσεις και εκτιμήσεις της επιτροπής, όπως ακριβώς επιβάλλεται στην περίπτωση θεσμικών συλλογικών οργάνων όπως είναι και η ίδια.

β. Ειδικά

Αφετηρία για την εξαγωγή συμπερασμάτων αποτέλεσε η απάντηση στο ερώτημα

αν όντως υπάρχουν καταγγελίες που εμπλέκουν την Κύπρο σε λαθρεμπόριο τσιγάρων και, αν ναι, κατά πόσο τέτοιες καταγγελίες σε δημοσιεύματα, δηλώσεις ή εκθέσεις ξένων πολιτικών παραγόντων ήταν γνωστές στις αρμόδιες κυπριακές αρχές.

Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν από τους εκπροσώπους όλων των αρμόδιων υπηρεσιών της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι υπό αναφορά καταγγελίες ήταν γνωστές, λόγω κυρίως της στενής συνεργασίας του ΥΠΕΞ με τις άλλες αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας. Το σύστημα εντοπισμού, μεταφοράς προς τις εσωτερικές αρμόδιες αρχές, διερεύνησης, αντίκρουσης ή αντιμετώπισης τέτοιων καταγγελιών ή γενικά δημοσιογραφικών πληροφοριών, το οποίο λειτουργεί με βασικό συντονιστή το ΥΠΕΞ, φαίνεται να λειτουργεί με ικανοποιητικά αποτελέσματα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης. Η ανάγκη βελτίωσης όμως αφορά κυρίως το στάδιο της απάντησης ή αντίκρουσης δημοσιευμάτων ή άλλων καταγγελιών.

Δεδομένου λοιπόν ότι οι πληροφορίες ή οι καταγγελίες είναι γνωστές, διαπιστώνεται ότι στη συνέχεια η διερεύνησή τους γίνεται αυτεπάγγελα ή κατόπιν αιτήματος. Το αίτημα δυνατό να προέρχεται είτε από το εσωτερικό, στα πλαίσια της μεταξύ των υπηρεσιών συνεργασίας, είτε και κατευθείαν από το εξωτερικό. Η διαπίστωση ότι δεν αφήνονται αδιερεύνητες τέτοιου είδους πληροφορίες ικανοποιεί, αλλά δεν πείθει απόλυτα ότι σε ορισμένες περιπτώσεις δεν πρόκειται για τυπική μόνο και όχι σε βάθος διερεύνηση.

Η εντύπωση αυτή αφορά κυρίως τα τεκταινόμενα σε προηγούμενα χρόνια γύρω στο 1995. Ειδικότερα, αφορά τη σημειωθείσα τότε εισαγωγή μεγάλων ποσών μετρητών στα πλαίσια του διαμετακομιστικού εμπορίου τσιγάρων που κατατίθεντο σε εξωτερικούς λογαριασμούς υπεράκτιων εταιρειών. Τελικά τα περισσότερα από αυτά τα μετρητά κατέληγαν ως πληρωμή σε εταιρείες κατασκευής τσιγάρων στο

εξωτερικό. Το φαινόμενο αυτό, παρ' όλο που τυπικά δεν ήταν σε αντίθεση με την τότε ισχύουσα νομοθεσία, θα έπρεπε να ανησυχήσει πιο γρήγορα και πιο έντονα τις αρμόδιες κυπριακές αρχές, αποτελώντας αντικείμενο ειδικής και ουσιαστικότερης διερεύνησης, έτσι ώστε να λαμβάνονταν πιο έγκαιρα τα δέοντα μέτρα, τα οποία τελικά λήφθηκαν ειδικά για την αντιμετώπιση της ύποπτης αυτής κατάστασης. Μια πιο αυστηρή, πειστική και έγκαιρη αντιμετώπιση της τότε κατάστασης πιθανό να εμπόδιζε τη δημιουργία στο εξωτερικό μιας αρνητικής προκατάληψης για την Κύπρο.

Αναφορικά με τις ενέργειες της κυβέρνησης προς αποκατάσταση του καλού ονόματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, στις περιπτώσεις που η διεξαχθείσα διερεύνηση κατέδειξε ότι οι καταγγελίες ήταν ανυπόστατες, διαπιστώνεται ότι από μέρους των αρμόδιων κυπριακών αρχών και κυρίως του ΥΠΕΞ γενικά δεν αφήνονται τέτοιες καταγγελίες χωρίς τη δέουσα απάντηση, διευκρίνιση ή επεξήγηση, ανάλογα με την περίπτωση. Ωστόσο, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις καταγγελιών, οι οποίες αναφέρθηκαν από τον εισηγητή του θέματος, ενώ δόθηκαν εμπειριστατωμένες απαντήσεις/επεξηγήσεις ή ακόμα έγιναν και ειδικές συναντήσεις με τα πρόσωπα τα οποία είχαν προβεί στις ανυπόστατες καταγγελίες, το κοινό, στο οποίο οι εν λόγω καταγγελίες είχαν δημοσιοποιηθεί, δεν ενημερώθηκε ποτέ για το ανυπόστατο των εν λόγω καταγγελιών. Κατά συνέπεια, οι δοθείσες απαντήσεις δεν υπήρξαν από μόνες τους ικανές να αποκαταστήσουν το καλό όνομα της Κύπρου. Άρα η όλη ενέργεια της κυβέρνησης υπήρξε ελλιπής και κατά μία έννοια ανεπιτυχής. Ως εκ τούτου, συνάγεται το συμπέρασμα ότι σε τέτοιες περιπτώσεις η όλη δράση της κυβέρνησης θα πρέπει να στοχεύει όχι απλά στο να αποτρέψει στο μέλλον τη δημοσιοποίηση των ίδιων ή παρόμοιων καταγγελιών από την ίδια πηγή, αλλά πρώτιστα πρέπει να στοχεύει και στην αποκατάσταση της ίδιας της ζημιάς που η καταγγελία προκαλεί. Είναι προφανές ότι ενόσω η ζημιά

υφίσταται -και στην προκειμένη περίπτωση η ζημιά είναι η αρνητική εντύπωση- ο ζημιωθείς δεν αποκαθίσταται.

Καθόσον αφορά την κείμενη νομοθεσία, διαπιστώνεται ότι τα διοικητικά, νομικά ή άλλα μέτρα που λαμβάνονται δε φαίνεται να υστερούν σε αυστηρότητα από αυτά που λαμβάνονται σε άλλες χώρες. Αντίθετα, σύμφωνα με τα στοιχεία που δόθηκαν στην επιτροπή, οι κατηγορίες που κατά καιρούς προσάπτονται εναντίον της Κύπρου δεν είναι ότι διεξάγεται λαθρεμπόριο στην Κύπρο, ότι δηλαδή εισάγονται παράνομα τσιγάρα στην Κύπρο, αλλά ότι μέσω των λιμανιών της διακινούνται τσιγάρα που τελικά λαθρεμπορεύονται σε άλλη χώρα, η οποία όμως, σύμφωνα με στοιχεία, συνήθως δεν είναι ο αμέσως επόμενος προορισμός μετά την Κύπρο, αλλά ένας από τους πολλούς επόμενους προορισμούς του ύποπτου φορτίου.

Το γεγονός αυτό αποδίδεται κυρίως στο επίπεδο των υπηρεσιών που παρέχονται από τις αρμόδιες αρχές. Αυτό συνιστά ένα θετικό στοιχείο για την Κύπρο γενικά και ειδικά για το έργο που επιτελείται από το Τμήμα Τελωνείων. Η ενημέρωση και η πληροφόρηση που παρέχει το Τμήμα Τελωνείων, καθώς και η παρακολούθηση που διεξάγει, φαίνεται να είναι όντως τέτοιου επιπέδου που αποτρέπουν σε κάποιο βαθμό τους επίδοξους λαθρεμπόρους από το να λαθρεμπορευτούν φορτία τσιγάρων στον αμέσως επόμενο προορισμό μετά την Κύπρο. Και τούτο γιατί, όπως εξηγήθηκε, αν επιχειρήσουν κάτι τέτοιο, στον επόμενο προορισμό θα κινδυνεύουν άμεσα να εντοπιστούν από τις εκεί καλά πληροφορημένες από τις αντίστοιχες κυπριακές αρμόδιες αρχές. Ενισχυτικό της διαπίστωσης αυτής είναι και το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια το διαμετακομιστικό εμπόριο τσιγάρων μέσω Κύπρου φθίνει.

Καθόσον αφορά την εικόνα της Κύπρου στο εξωτερικό, διαπιστώνεται ότι, όπως αναφέρθηκε ήδη και πιο πάνω, εξακολουθεί να υπάρχει καχυποψία εναντίον της

Κύπρου ένεκα της αρνητικής εικόνας του παρελθόντος και από αυτή την εικόνα εκπηγάζουν ακόμα κατηγορίες, οι οποίες όμως είναι πια μεμονωμένες.

Ταυτόχρονα όμως, διαπιστώνεται ότι επίσημοι κρατικοί φορείς στο εξωτερικό, συμπεριλαμβανομένης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συγχαίρουν τις αρμόδιες αρχές της Κύπρου για τον έλεγχο που ασκούν στο εσωτερικό και τη βοήθεια που παρέχουν σε άλλες χώρες στον τομέα αυτό. Η θετική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της δράσης κυβέρνησης από εξωτερικούς κρατικούς ή άλλους φορείς αφορά βέβαια αυτό που συμβαίνει σήμερα. Δεδομένου όμως ότι λόγω της φύσης του όλου θέματος, όπως τονίζεται και από τους κυβερνητικούς αρμόδιους, τίποτα στον τομέα αυτό δεν είναι στατικό, δε διασφαλίζεται ότι αυτό που σήμερα είναι και κρίνεται αποτελεσματικό, θα συνεχίσει και στο μέλλον τη θετική του πορεία. Γι' αυτό η επιτροπή επικροτεί και ενθαρρύνει την πρόθεση του ΥΠΕΞ για εκ νέου έλεγχο όλων των πληροφοριών που έχουν συλλεγεί μέχρι σήμερα, καθώς και σχετικών ενεργειών στις οποίες έχουν προβεί οι επίσημες κρατικές αποστολές της Κύπρου στο εξωτερικό για το θέμα αυτό, με απώτερο στόχο την επαναξιολόγησή τους και την ενημέρωση στο εξωτερικό μέσω των διπλωματικών αποστολών της κυβέρνησης για την όλη δράση της γενικά στον τομέα της πάταξης του λαθρεμπορίου. Επίσης η επιτροπή επικροτεί την προτροπή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου προς τις κυπριακές τράπεζες να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες και κριτικές στα θέματα αυτά και να μη διστάζουν να καταγγέλλουν οτιδήποτε ύποπτο στη ΜΟΚΑΣ. Ως εκ τούτου, αναμένεται ότι οι τράπεζες θα ανταποκριθούν δεόντως στην προτροπή αυτή.

Η επιτροπή εκφράζει την ανησυχία της για την έκταση που λαμβάνει το λαθρεμπόριο τσιγάρων με τα κατεχόμενα. Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η εμπλοκή αλλοδαπών στην παράνομη διακίνηση τσιγάρων μέσω κατεχομένων.

Οπωσδήποτε η επίτευξη των πιο πάνω στόχων είναι δύσκολη και ανάλογα

δύσκολη και επίπονη θα πρέπει να είναι και η προσπάθεια για την επίτευξή τους. Το βασικό εφαλτήριο για το σκοπό αυτό είναι η πολιτική βούληση. Επίσης τέτοια προσπάθεια προϋποθέτει και κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό, σύγχρονα μέσα και εξοπλισμό, ανάλογα εκσυγχρονισμένη νομοθεσία και φυσικά διάθεση των αναγκαίων οικονομικών πόρων. Κατά συνέπεια, απαιτείται συνεχής μελέτη και ανάλυση των παραμέτρων που συνθέτουν το πρόβλημα και καταρτισμός σχεδίου δράσης για την αντιμετώπισή του. Εξάλλου, δεδομένου ότι οι λαθρέμποροι μετέρχονται νέων εκσυγχρονισμένων μεθόδων, θα πρέπει οι αρμόδιες αρχές να επαγρυπνούν και να υιοθετούν έγκαιρα νέα μέτρα εφάμιλλα των μεθόδων των λαθρεμπόρων.

Στα πλαίσια αυτά, η επιτροπή καλεί την κυβέρνηση να επισπεύσει την προμήθεια του αναγκαίου εξοπλισμού και δη του μηχανήματος για την αναβάθμιση των δυνατοτήτων του Τμήματος Τελωνείων.

Συνεπακόλουθα, η επιτροπή, κατανοώντας τόσο το εύρος όσο και το βάθος του πεδίου δράσης σε σχέση με το λαθρεμπόριο και την πάταξή του και συνεκτιμώντας την ήδη καταβληθείσα προς το σκοπό αυτό προσπάθεια, θεωρεί απαραίτητη τη βαθμιαία αλλά και ποιοτική από κάθε άποψη αναβάθμιση και εξειδίκευση εκείνων των υπηρεσιών που έχουν ταχθεί στον αγώνα κατά του λαθρεμπορίου τσιγάρων και των ανεπιθύμητων συνεπακόλουθων αυτού τόσο εντός όσο και εκτός των ορίων της Κύπρου.

13 Νοεμβρίου 2007

Αρ. Φακ.: 23.04.371.2006

ΕΣ/MAX/23.04.371.2006